

START

Witaj! Naszą podróż zaczynamy przy dawnej fabryce musztardy, octu i olejów jadalnych. Nie tylko bydgoszczanie byli smakoszami musztardy „Ola”, cieszyła się ona popularnością w całym kraju.

1.

Fabryka Musztardy Antoniego Pilińskiego

Podaj maksymalną liczbę trójkątów znajdujących się na drewnianym, kwadratowym ozdobniku w kształcie litery X, umieszczonym na elewacji budynku.

F

„Latarnicy dawno już zapalali gazowe latarnie na ulicy, a matka wciąż jeszcze podgrzewała kiełbasę. Woda na herbatę przykotała w żeliwnym tryglu* i kuchnia kwasiała się od musztardy Pilińskiego (...)”

Antoni Piliński
Bydgoszcz
Dawniej O. LASTIG
Założ. 1867 r. . . . Telef. 407
Największa
Fabryka Musztardy
w Polsce

Dzienna produkcja i wag. musztardy. Adz. tel. Piliński, Bydgoszcz.
K-to ban. Bank Polski, Bydgoszcz
K-to czek. P.K.O. Poznań 202466.

A tu garbowano najlepszą skórę na buty! Wokół tej willi stały budynki produkcyjne. Zakład prężnie działa! Czy widzisz tych młodych ludzi? To chyba nie są pracownicy garbarni? To studenci!

Ludwig Buchholz
Bydgoszcz
Garbarni 35/40
Fabryka Skór

Fabryka Skór Ludwika Bucholza, willa

U
Od sumy cyfr z daty znajdującej się na willi Bucholza, odejmij dziesięć.

3.

„(...) Teraz oddaliśmy się z ojcem od cokołu komina i udajemy się na obchód garbarni. Ze składnic i szop ciągnie trupi cuch surowych skór i zwierzęcych odpadów. (...) Oddycham gęstym, morowym powietrzem. Ciągnę ojca, by czym prędzej wywiódł mnie z tej plugawej, cuchnącej otoczki. (...) – Tjaaa... chłopcze, żebyś nie myślał, że tutaj wyrabia się różany olejek. Tu się robi skórę na buty!”

A teraz jesteśmy na Wyspie Młyńskiej. Spójrz na ten spichrz! Jego nazwa nawiązuje do koloru budynku. Kiedyś składowano tu zboże, które mielono na mąkę. A z mąki przecież piecze się chleb! Dzisiaj można tutaj zwiedzić wystawy archeologiczne. Chodźmy dalej...

2. Biały Spichrz

Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy

F
Ile miejsc po krążku linowym (błoczku) do wciągania towarów znajduje się na elewacji spichrza?

„(...) Pamięta młyny na Wyspie Młyńskiej. Zapaliły się same od siebie, żaden połykacz ognia nie był temu winien (...)”

Wyspa Młyńska znajduje się na Szlaku Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH₂O w Bydgoszczy

A tu często spotykałem Pana dra Teofila Orłowskiego, dyrektora technicznego zakładu ALFA. Zawsze spieszył się do pracy... Projektował nowe artykuły fotograficzne. Tej firmy też już nie ma...

4.

Fabryka Płyt Fotograficznych ALFA Mariana Działkiewicza

L
Do liczby okien w łączniku budynków znajdujących się za bramą wjazdową, dodaj trzy.

„Chodzimy w niedziele do jezuitów także dla tego, że jest to dla nas ładna przechadzka. Trasa naprawdę bardzo przyjemna. Wpierw ulicą Królowej Jadwigi, potem Garbarami, a stamtąd skręcamy w uliczkę Kącik, koło fabryki papierów fotograficznych ALFA”

5. Kilka kroków dalej... cukierki, czekolada i kakao! Mniam... Kiedyś te budynki były pełne łakoci! Słodkie miejsce... Niestety musimy już iść...

Magazyny Lukullusa

A
Jaka jest druga cyfra w numerze telefonu znajdująca się w reklamie Lukullusa w Podpowiedziach?

„Potem idziemy do sklepu Lukullusa po złom wafłowy w białych tutkach*, po pięć groszy sztuka. Okazja! Trafiają się kawałki oblane czekoladą i masą śmietankową.”

W moim firtlu* działał jeszcze jeden zakład przemysłowy, o którym chcę opowiedzieć. Lubiałem się tutaj bawić, ale robotnicy zawsze mnie przeganiali. Mieli oni sporo pracy... W końcu produkowali wiele różnych narzędzi.

8. Fabryka Pilników i Narzędzi Grakona

A
Liczbę tablic przedstawiających służe na Kanale Bydgoskim, stojących naprzeciwko dawnego budynku fabryki, zmniejsz o 25%.

Jeszcze słyszę odgłosy toczącego się po ulicy wozu z mlekiem! Rano wszyscy nasłuchiwali czy mleczarz już nadjeżdża... Te budynki, które widzisz od strony ulicy, to zaledwie mała część dawnego przedsiębiorstwa...

6. „Dwór Szwajcarski”. Mleczarnia i piekarnia

Znajdź literę umieszczoną na bramie wjazdowej do zakładu. Od liczby zajmowanego przez tę literę w alfabecie tacińskim, odejmij 9.

J
„Byłoby niesprawiedliwością sądzić, iż tylko od strony balkonu rozpościera się na miasto ciekawy widok. (...) Poczynając od lewej strony ulicy Królowej Jadwigi aż po Jackowskiego i Łokietka, a nawet jeszcze dalej, dachy tworzą jakby platformę, po której można by, gdyby się chciało, przejść z krańca na kraniec miasta, nie dotknąwszy stopą jezdnii lub chodnika. W wyrwach tego zbiegowiska dachów, jak w górskiej kotlinie, mieści się podwórzec „Dworu Szwajcarskiego” (...)”

Gwara bydgoska:

- *tutka – torebka papierowa
- *firtel – określony teren, miejsce
- *trygiel – gwarowe garnek – żeliwiak z nadlanym kręgiem, emaliowany w środku

Cytowane fragmenty pochodzą z książki Jerzego Sulimy-Kamińskiego, „Most Królowej Jadwigi”, t. 1, Bydgoszcz 1988.

7.

Idąc ulicą Dworcową nie przegap miejsca, w którym Pan Tornow montował, a potem produkował sprzęt rowerowy. Z czasem dorobił się własnej fabryki. Jego rowery znała cała Bydgoszcz!

Warsztat rowerowy TORNEDO Wilhelma Tornowa

„(...) Jeszcze bardziej na lewo, już znacznie bliżej naszego domu, bezpośrednio na lewym brzegu Brdy, przytupują sztance fabryki rowerów „Tornado” i dygocą fundamenty gmachów dyrekcji kolejowej.”

R
Liczbę balkonów znajdujących się na kamienicy, podziel przez dwa.

Fabryka Rowerów „TORNEDO”
wł. Wilhelm Tornow
Bydgoszcz, ulica Dworcowa 49
1085 telefon 3467
filija: Długa 54. Tel. 3911

»GRAKONA«
BYDGOSKA FABRYKA PILNIKÓW I NARZĘDZI
TOW. AKC.
BYDGOSZCZ, ULICA MARCINKOWSKIEGO 7-8
ADRES TELEGRAFICZNY: „GRAKONA” TELEFON 176
WYROBY WŁASNE:
PILNIKI WSZELKICH GATUNKÓW, RASZPLE DO DRZEWA, KOPYT I DLA SZEWCOW, FREZERY I PILNIKI DLA CUKROWNICTWA
HURTOWNY SKŁAD:
NARZĘDZIA DO OBRÓBKI DRZEWA I METALI, WYROBY PRZECYŻNE „STOCKA” JAK: ŚWIDRY, GWINTOWNIKI ITP.
ILUSTROWANE CENNIKI NA ŻĄDANIE BEZPŁATNIE

Czym jest gra?

Gra miejska to popularny sposób na aktywne zwiedzanie, podczas którego gracze podróżują po mieście i rozwiązują zagadki. Jedną z jej odmian jest gra turystyczna, którą trzymasz w ręku. Dzięki niej możesz poznać ciekawe miejsca w dowolnym czasie.

PRZEMYSŁOWA BYDGOSZCZ to gra turystyczna, która toczy się w mieście nad Brdą. Uczestnicy zabawy poznają dawne zakłady produkcyjne.

Kilka słów o historii...

Od XIX w. Bydgoszcz jest miastem przemysłowym. W okresie międzywojennym funkcjonowało tutaj wiele zakładów, produkujących najróżniejszy asortyment. Jerzy Sulima-Kamiński w swojej książce „Most Królowej Jadwigi” wspomina bydgoskie przedsiębiorstwa i ich wyroby zlokalizowane w pobliżu swojego miejsca zamieszkania.

Fabula gry

Nagle... zaszeleścił papier, przesunęły się literki... z bydgoskiej powieści wyskoczył Jerzus! Razem z małym chłopcem wybierz się na wspólny spacer po miejscach opisanych na kartach tej książki.

Wraz z niniejszą ulotką poznaj przedwojenne zakłady przemysłowe. Odpowiedzi w formie liczb potącz z literami przypisanymi do konkretnego zadania i wpisz w odpowiednie rubryki, a odczytasz hasło.

Ciekawostki

Jerzy Sulima-Kamiński (1928-2002) bydgoski pisarz, poeta, dziennikarz radiowy i działacz społeczno-kulturalny. Autor trylogii „Most Królowej Jadwigi”. W 2018 r. przypada 90. rocznica urodzin tego pisarza zastużonego dla miasta nad Brdą.

„Most Królowej Jadwigi” znana trylogia o bydgoskim drobnomieszczaństwie autorstwa Jerzego Sulimy-Kamińskiego. Saga obejmuje trzy okresy w dziejach miasta nad Brdą: koniec lat 30. XX w., okupację niemiecką i lata powojenne do 1956 r.

Plan

Na planie miasta znajdują się cyfry odpowiadające numerom zadań. Gra rozpoczyna się na ul. Pod Blankami.

Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy
Instytucja Kultury Miasta Bydgoszczy
85-006 Bydgoszcz, ul. Gdańska 4
telefon: 52 585 99 66, fax: 52 585 99 68
sekretariat@muzeum.bydgoszcz.pl
www.muzeum.bydgoszcz.pl

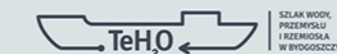
   /muzeumbgdoszcz

Autorzy gry:
Anna Nadolska, Dariusz Leśniewski
historia@muzeum.bydgoszcz.pl
tel. 52 58 59 995 lub 9983

Projekt plastyczny i opracowanie graficzne:
Justyna Jaguszewska

Reprodukcja fotografii:
Wojciech Woźniak

Fotografie:
Dariusz Leśniewski

SZLAK WODY, PRZEMYSŁU I PRZEMISŁA W BYDGOSZCZY

Wydanie I, Bydgoszcz 2018

Podpowiedzi

Poniższe zdjęcia i ilustracje będą pomocne w rozwiązaniu zadań.

„Łukullus”
Fabryka cukrów, czekolady i kakao
BYDGOSZCZ, Poznańska 16
Telefon 16-70

FILIE:
Bydgoszcz, ul. Poznańska 16, tel. 16-70
ul. Dworcowa 2, tel. 23-16
ul. Dworcowa 89, tel. 33-99
Poznań, ul. Mostowa 32, tel. 20-77
Gniezno, ul. Chrobrego 5, tel. 220
Inowrocław, ul. Król. Jadwigi 32, tel. 223
Toruń, ul. Szeroka 2, tel. 13-84
Chelmno, Rynek 2
Grudziądz, ul. Stara 24, tel. 15-44
Chojnice, ul. Gdańska 2, tel. 11-11
Tczew, ul. Marsz. Piłsudskiego 1
Starogard, Rynek 9
Gdynia, ul. Kilimskiego 12, tel. 12-36
Łódź, ul. Piotrkowska 89, tel. 207-95
Katowice, Piotrowice-Ochojec, Brynowska 12
tel. 250-44.

Rubryka i hasło:

Jeśli chcesz odgadnąć hasło, do poniższych liczb wpisz uzyskane litery:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.

Hasłem jest słowo gwarowe określające torpeda rowerowe, czyli wolnobięg.

GRA
TURYSTYCZNA

PRZEMYSŁOWA
BYDGOSZCZ

Firtel Jerzego Sulimy-Kamińskiego

Most Królowej Jadwigi